

Priprema za čas br. 1

Šukrija Pandžo, *Osveta*

Razred: VII

Ishod učenja:

1. pokazuje dobro razumijevanje pročitano
2. sumira, pojašnjava značenje pozivajući se na tekst, argumentira stav o pročitano
3. povezuje napisano sa svojim iskustvom, vremenom i okruženjem u kojem živi
4. prepoznaje stereotipe i predrasude u tekstu, i načine na koje pisac nastoji uticati na nečije stanovište
5. razvija empatiju i uočava moralne vrijednosti tekstova i sadržaja.

Pokazatelji ishoda (u skladu sa uzrastom učenika VII razreda):

1. citira konkretne dijelove teksta pri pisanju ili govoru u svrhu argumentiranja zaključaka donesenih na temelju teksta
2. analizira razvoj likova (s višestrukim ili sukobljenim motivima) u tekstu u cilju tumačenja njihovog doprinosa zapletu i raspletu
3. iznosi svoj stav o tvrdnjama u tekstu i obrazlaže ga
4. određuje prenesena i doslovna značenja riječi i izraza kako su upotrijebljena u tekstu i analizira uticaj određenog izbora riječi na značenje teksta.

Uvod u učenje

Cilj ovog dijela časa je da zainteresiramo učenike kako bismo u saradnji s njima što efikasnije realizovali predviđene aktivnosti i ostvarili planirane ishode učenja.

Učenicima ću na zidnom platnu pokazati ovu fotografiju.

- *Ovo je Ulog, veće selo u Hercegovini, udaljeno stotinjak kilometara od Sarajeva. Jeste li nekad bili u nekom selu?*

- *A ovako izgleda napuštena zgrada osnovne škole u Ulogu. Napuštena je jer nema dovoljno učenika da bi se u njoj organizirala nastava.*

- *Ovo je škola koju je pohađao moj otac. (S obzirom na to da sa djecom rijetko ili nikako dijelimo podatke iz našeg privatnog života, mada im povremeno znam ispričati neki doživljaj iz djetinjstva ukoliko se uklapa u neku temu o kojoj razgovaramo, podatak da je moj otac pohađao školu sa slike će ih sigurno zainteresirati i pitat će se zašto im to govorim. Upravo ta zainteresovanost na početku časa nam je neophodna.)*
- *Ovo je škola koju je pohađao i književnik Šukrija Pandžo, sa čijim ste se djelima već susretali u prethodnim razredima. Možete li se sjetiti nekog? / „Draga laž“ (IV razred); „Posljednje laste“ (V razred); „List na putu“ (VI razred)/*
- *Podsjetit ću vas da je Šukrija Pandžo bosanskohercegovački književnik koji je živio i stvarao u 20. stoljeću. Rođen je 1910. godine u Ulogu, a umro 1984. godine u Sarajevu. Na šta vas asocira 1984. godina? Pomoći ću vam – te godine je rođen Vučko. (XIV zimske olimpijske igre – povezivanje godine rođenja ili smrti nekog književnika sa konkretnim događajem djeci olakšava da memorišu te, za većinu njih obično veoma suhoparne i nezanimljive podatke. S obzirom na to da su u prethodnim razredima već imali priliku da čuju piščevu biografiju, ovaj put ih samo treba podsjetiti na ono najbitnije.) 1910. godine su rođeni i književnici Skender Kulenović i Meša Selimović, pa je to godina koju svakako vrijedi zapamtiti. Šukrija Pandžo je bio učitelj i*

nastavnik francuskog jezika i književnosti. Možda je baš zbog toga mnogo njegovih priča vezano za školu i školarce.

Priča o kojoj ćemo danas razgovarati također govori o školarcima.

Kroz učenje (glavni dio časa)

Aktivnost 1. – najava nastavne jedinice / teksta o kojem ćemo razgovarati.

- *Priča se zove Osveta.* (naziv priče i ime pisca zapisujem na tabli)

Aktivnost 2. – razgovor o značenju riječi osveta

Šta znači riječ osveta; jesu li nekad bili žrtva osvete i zašto; jesu li sami nekad poželjeli da se nekome osvete i zbog čega? (Poznavajući ovaj uzrast, vjerujem da svi učenici znaju šta znači riječ osveta, ali da će u navođenju primjera u ovom dijelu časa navoditi neke „blaže“ oblike osvete koju su doživjeli, poželjeli učiniti ili učinili. Jedan od odgojnih ciljeva časa jeste da ih priča i razgovor o njoj podstakne da u završnom dijelu časa budu otvoreniji i sa drugima podijele i neke surovije doživljaje.)

Aktivnost 3. – čitanje priče

Zamoliti ću učenike da se udobno smjeste. Dok budu slušali priču, ukoliko žele, mogu zabilježiti nešto što im bude nejasno ili zanimljivo, nepoznate riječi, kao i ono o čemu bi voljeli razgovarati u drugom dijelu časa. Ukoliko ne žele, ne moraju to raditi. (Učenici uvijek odlično reaguju kada im date mogućnost da sami biraju šta žele ili ne žele raditi. Cijene takav stav, jer ih motiviše i daje im samopouzdanje.)

Aktivnost 4. – stara, dobra emocionalna pauza☺

Emocionalna pauza je, iz mog iskustva, jedan od najljepših dijelova časa. Tišina koja nastavniku omogućava da pogledom „prebere“ lica svojih učenika. Različiti izrazi njihovih lica nastavniku čak mogu biti putokaz kojem djetetu će kasnije postaviti koje pitanje. Ipak, nakon emocionalne pauze ovaj put im neću postaviti uobičajeno pitanje: „Da li vam se priča dopala i zašto?“, nego ću ih zamoliti da mi kažu samo jednu riječ na čije značenje ih asocira ova priča. Dok učenici budu govorili riječi, zapisivat ću ih na tabli, jednu ispod druge. Pretpostavljam da će se tu naći riječi: osveta, mržnja, kazna, drugarstvo, stid, kajanje, ...

Aktivnost 5. – razgovor o priči.

Prvo ću provjeriti da li je neko od učenika uočio ili zapisao neku riječ čije mu je značenje bilo nejasno. (Pripremajući se za čas uvijek je dobro da pokušamo sami uočiti riječi koje bi mogle biti nepoznate našim učenicima, kako bismo pripremili njihova kratka pojašnjenja. U različitim sredinama djeci će često nepoznate ili manje poznate biti različite riječi. U ovoj priči to bi mogle biti riječi: oblutci – oblo kamenje, kakvo obično viđamo kraj rijeka ili potoka; ljeskovina – veći grm ili niže stablo na kojem rastu lješnici; mukom (ćute) – bez i

jednog glasa; klobuča (voda) – uzburkana, nemirna voda, na čijoj površini se vide mjehurići i vodeni krugovi.

- *Pročitajmo još jednom riječi na koje vas je asocijala priča „Osveta“ (čitam ih glasno, polako). Voljela bih da danas, uz pomoć ove lijepe priče, razgovaramo o vršnjačkom nasilju.*

(Nažalost, skoro da nema djeteta koje nije bar jednom u školi ili van nje bilo izloženo verbalnom ili fizičkom nasilju, tako da će samo spominjanje ovog problema motivirati učenike za razgovor o tekstu i povezivanju sa ličnim iskustvom).

- *Kakvu su odluku i zašto donijeli dječaci Mrkalj i Radoš?*

(Svi učenici koji su pažljivo slušali priču će bez teškoće moći odgovoriti na ovo pitanje. Cilj časa nije samo da učenici razumiju šta se desilo u priči, nego, prvenstveno, da to povežu sa ličnim iskustvom.)

- *Vasiki se, dakle, nije dopalo što Mrkalj i Radoš nogama prljaju zid u učionici, pa je rekao učitelju da su to oni učinili. Je li Vasika pogriješio? Je li bio, kako to vi obično kažete, izdajica i tužibaba?*

(Vjerovatno bi se u tradicionalno organizovanom času interpretacije književnog djela ovako važno pitanje postavilo na samom kraju glavnog dijela časa. Trinaestogodišnjaci su često brzopleti i još uvijek uče da o drugima cijene tek nakon što ih upoznaju. Pitanje u ovom trenutku ima za cilj procijeniti koliko su u dosadašnjem dijelu časa razmišljali o Vaskinom postupku, te čuti njihove početne argumente. Isto pitanje će im biti ponovo postavljeno, nakon razgovora o priči. U dobro vođenom razredu, nastavnik će uvijek cijeliti i njegovati učenikovu iskrenost. Zbog toga sa posebnom pažnjom treba saslušati sve učenike, a posebno one koji budu imali isto mišljenje kao Mrkalj i Radoš – da je Vasika izdajica. Također je veoma važno insistirati na argumentima za iznesene tvrdnje.)

Aktivnost 6 – Drvo problema

- *Nakon što smo čuli nekoliko različitih mišljenja predlažem da još jednom sagledamo cijelu situaciju. Na tabli ću nacrtati drvo. Nazvat ćemo ga Drvo problema. Kao što vidite, nacrtala sam i njegovo korijenje koje viri iz zemlje. Pored korijenja ćemo napisati sve uzroke za koje smatrate da su prouzrokovali Mrkaljevu i Radoševu želju za osvetom. Pored krošnje ćemo napisati sve posljedice koje su se mogle desiti da se Mrkalj i Radoš nisu predomislili i odustali od napada na Vasiku.*

(Vjerujem da će svi učenici kao jedan od uzroka problema istaći Vasikinu odluku da kaže učitelju ko je nogama uprljao zid, ali pitanjima ih treba navesti i da razmisle o Mrkaljevom i Radoševom odnosu prema učionici, osjećaju pripadnosti, nedostatku iskrenosti da sami priznaju grešku.)

- *I u današnje vrijeme smo svjedoci da se naše učionice kreću svakih tri ili četiri godine. Šta mislite kakve su bile mogućnosti da se učionice male seoske škole često kreću?*
- *Možemo li kao jedan od uzroka problema navesti Mrkaljevu i Radoševu neiskrenost, nespremnost da učitelju priznaju da su pogriješili?*

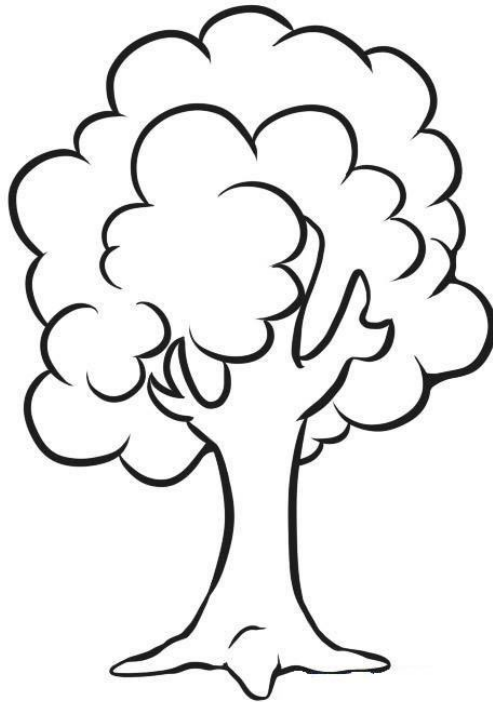
Kod krošnje ću također napisati sve ono što učenici istaknu kao moguću posljedicu. Ovaj dio zadatka će biti mnogo lakše realizovati, jer su u godinama kad veoma lako uoče posljedice, nego njihove uzroke, tako da će krošnja vjerovatno biti popunjena riječima: nasilje, povrijeđeni drug, strah, grižnja savjesti ili zadovoljstvo osvetom (upisati i oprečne stavove), kazna, itd.

Na kraju, na stablo ćemo napisati i sam problem: vršnjačko nasilje / osveta.

Ovo je trenutak kad ponovo treba napraviti kraću emocionalnu pauzu kako bi djeca, posmatrajući stablo, još jednom i vizuelno mogla sagledati uzroke i posljedice osvete.

DRVO PROBLEMA

KROŠNJA – POSLJEDICE

KORIJEN - UZROCI

(Ovdje neću pretpostavljati učeničke odgovore. Vjerujem da će njihovi odgovori pokazati kako veoma dobro znaju odrediti i uzroke i posljedice na osnovu ličnog iskustva, iskustva drugih (u razredu ili iz primjera o kojima čitaju na Internetu), te znanja usvojenih na časovima odjeljenske zajednice, učešća u raznim radionicama u školi i slično.

Aktivnost 7 – pojašnjavanje značenja uz pozivanje na tekst

- *Kako su dječaci osmislili osvetu? Šta su željeli uraditi? Može li nam neko pročitati dio priče koji govori o njihovom planu?*

Učenik/ca (čita dio): „Kad mu zazuje oblutci oko glave pa počne da otresa ušima lijevo i desno – vidjeće usred dana zvijezde.“

- *Šta je, dakle, bila njihova prva zamisao? Jesu li tako i uradili? (Dolazimo do zaključka da su se dječaci predomislili). Pronađite u tekstu dio u kojem se dječaci pripremaju da realizuju svoj osvetnički plan.*

Učenik/ca čita: „Čekaj malo! – reče tiho Radoš i stavi prst na usta. – Ne smijemo nikako kamenicama. Moglo bi svašta da se dogodi. Nego pričekaj časak! – I on se zatrka nekoliko koraka od gloga prema putu i poče ispod stabla koje je raslo tu blizu da kupi sitne divlje jabuke i da ih meće u njedra, i torbu. Donese ih brzo i istrese pod glog na gomilu. Zatim odlomi dva duža tanja pruta od ljeskovine. Pokaza ih Mrkalju, smiješeći se zadovoljno. Nabode jednu jabuku na prut, zavitla njim iznad glave, a jabuka zviznu i odletje čak preko potoka, kao strijela.“

- *Zašto su se predomislili? Zašto Radoš kaže da bi moglo svašta da se dogodi? (Ponovo upućujem učenike da odgovor na pitanja potraže u tekstu.)*

Učenik/ca čita: „Živ će ostati, ali ćemo mu zasaditi čvoruge po glavi.“

Aktivnost 8 – podsticaj na argumentiranje i osjećaj empatije

Sve prethodne faze su vodile ka ovoj fazi. Zadatak nastavnika je da samo uvezuje različite učeničke argumente, podstiče ih i potruđi se da čuje što više mišljenja. Učenici su najčešće veoma zainteresirani za ovu aktivnost, no da bi im se ponovo privukla pažnja veoma jednostavno, dostupno svakom nastavniku, a za djecu efektno napraviti „oružje“ kojim su dječaci htjeli napasti Vasiku – kraći štap na koji ćemo nabosti jabuku.

- *Ovo je, znači, oružje koje su osmislili i napravili Radoš i Mrkalj.*

(Podići ga i pokazati djeci. Možemo pretpostaviti da će biti i smijeha, no smijeh je uvijek dobar početak razgovora☺.)

- *Da li bi Vasiku boljeli udarci ovih jabuka? (Jako bi ga boljeli.)*
- *Koliko? (Toliko da bi mu po glavi bilo mnogo čvoruga.)*
- *Zašto su odustali od gađanja kamenjem? (Na ovo pitanje djeca će vjerovatno odgovoriti da bi ga kamenjem teže povrijedili. Kako bi se istakla još jedna osobina dječaka postaviti i sljedeće pitanje.)*
- *Da li bi se prilikom gađanja kamenjem morali više približiti Vasiki i tako rizikovati da ih on vidi? (Da. Jabuka sa štapa, kako smo čuli, je letjela daleko i lako, kao strijela. Da su se odlučili da ga gađaju oblutcima morali bi mu prići bliže.)*

Za niz pitanja koji slijedi je teško, pa i nepotrebno, predviđati učeničke odgovore. Cilj im je razvijanje argumentacije, razmjena mišljenja, njegovanje kulture slušanja i uvažavanje drugačijeg mišljenja, razbijanje stereotipnih mišljenja i stavova.

- *Zašto su se dječaci krili od Vasike? Zašto mu se nisu otvoreno suprotstavili, stali ispred njega? Argumentiraj svoj odgovor.*
- *Je li Vasika zaslužio osvetu i bol? Je li bio izdajica, tužibaba? Argumentiraj svoj odgovor služeći se tekstom i ličnim iskustvom.*

- *Zašto su dječaci odustali od osvete? Argumentiraj svoj stav služeći se tekstom i ličnim iskustvom.*
- *Je li ih Vasika primijetio, osjetio njihovu blizinu? Argumentiraj svoj odgovor.*
- *Zašto su dječaci bili zbunjeni? Zašto su se poslije osjećali lagano? Argumentiraj svoj odgovor služeći se tekstom i ličnim iskustvom.*
- *Jesu li dječaci zauvijek odustali od osvete? Argumentiraj svoj stav služeći se tekstom i ličnim iskustvom.*

(Kod ovog pitanja, u zavisnosti od učeničkih odgovora, dodatnim pitanjima ukazati na stereotipe kako bi se istaklo da se nasilnici ne pokaju uvijek, ne odustanu uvijek od osvete i nasilja; kako dobro ne pobjeđuje uvijek.)

Završni dio časa

Aktivnost 9 – Vožnja liftom

Zamoliti ću dobrovoljce, jednog dječaka i jednu djevojčicu da izađu ispred table. Ući će u zamišljeni lift. Pritisnut će zamišljeno dugme koje ih vodi na dvadeseti sprat. Reći ću im da vožnja traje oko dvije minute. Dok se penju ka dvadesetom spratu jedno od njih će onom drugom ispričati svoje iskustvo verbalnog ili fizičkog nasilja (iz škole, parka, na nekoj društvenoj mreži...). Kad istekne vrijeme, pritisnut će zamišljeno dugme kojim će se vratiti u prizemlje. Za to vrijeme će drugo dijete ispričati svoje iskustvo. Pažljivo ćemo ih slušati i nakon što izađu iz lifta nagraditi aplauzom njihovu iskrenost i spremnost da sa nama podijele svoje doživljaje.

Nakon učenja

-Uživala sam danas, hvala vam.

(Svi znamo da djeca jako vole kad im se zahvalite. Te dvije riječi mnogo doprinose njihovom zadovoljstvu, jačaju njihovo samopouzdanje i osjećaj „važnosti“.)

- Jedan od čestih uzroka vršnjačkog nasilja je i ruganje onima koji su drugačiji od nas, a s obzirom na to da je ovo razred koji smatra da je drugačije lijepo i zanimljivo, današnji čas ćemo završiti pjesmom koju je UNICEF proglasio himnom protiv nasilja u školama. Ako to želite, slobodno ustanite i zaplešite uz nju.

Pustiti ću pjesmu: <https://www.youtube.com/watch?v=fCz9bpDtMgk>

Zadaća: Učenike podijeliti na tri grupe. Zadatak 1. grupe: pronaći u tekstu dio koji opisuje prirodu i napisati svoj komentar. Druga grupa će imati isti zadatak za dio priče koji sami odaberu, a koji govori o Vasiki. Učenici treće grupe će odabrati neki dio priče koji govori o Radošu i Mrkalju i napisati svoj komentar.

(Učenicima pojasniti da odabrani citat mogu razraditi, ne složiti se s njim, pojasniti ga, ili učiniti nešto četvrto. Važno je da njihovi komentari imaju argumentaciju.)

Formativna procjena za ovaj čas: U prilogu

Nastavna sredstva: priča „Osveta“, tabla, projektor ili dvije veće fotografije koje se mogu pokazati djeci, (Ulog i škola), laptop ili CD player, štap i jabuka

- Formativna procjena je planirani proces u kome podatke o tome šta učenici znaju, razumiju i mogu koristiti nastavnici da bi učenicima prilagodili svoje podučavanje, ali i učenici da bi prilagodili svoj pristup učenju. Na taj način formativna procjena postaje informativna procjena i za nastavnika i za učenike.

KRITERIJI	1 ISPOD STANDARDA	2 PRIBLIŽNO NIVOU STANDARDA	3 STANDARDN I NIVO	4 IZNAD STANDARD A
ŠUKRIJA PANDŽO, OSVETA				
RAZUMIJEVANJE PROČITANOG, ARGUMENTACIJA I DONOŠENJE ZAKLJUČAKA NA OSNOVU TEKSTA	Analizira tekst uz pomoć nastavnika ne navodeći argumente.	Analizira tekst bez pomoći, ali svoje tvrdnje ne potkrepljuje dokazima.	Analizira tekst, argumentira analizu dijelovima teksta i donosi zaključke povezujući ih sa svojim iskustvom, vremenom i okruženjem u kojem živi.	Analizira tekst, argumentira dijelovima teksta, ličnim i tuđim iskustvima. Prepoznaje, zaključuje, povezuje, pita.
UČEŠĆE U NIZU RAZGOVORA I SARADNJI S RAZLIČITIM SAGOVORNICIMA . ODNOS PREMA IDEJAMA DRUGIH I JASNO	Ima poteškoće u izražavanju vlastitog mišljenja. Nepažljiv u slušanju drugih.	Izražava vlastito mišljenje. Rečenice često nisu dovoljno jasne ili ne upotrebljava	Koristi rečenice i vokabular u svrhu dokazivanja postavljene teze. Posjeduje	Koristi jasne rečenice i vokabular iz određene oblasti u svrhu dokazivanja postavljene

IZRAŽAVANJE VLASTITIH		odgovarajući vokabular iz određene oblasti.	kulturu slušanja.	teze. Pažljivo sluša, uvažava. Spreman prihvatiti ideje drugih. Postavlja pitanja.
UTVRĐIVANJE KAKO IZBOR RIJEČI IMA UTICAJ NA ZNAČENJE TEKSTA (razgovor o riječi osveta, nepoznate riječi...)	Uz pomoć nastavnika određuje značenje riječi i izraza kako su upotrijebljene u tekstu.	Djelimično analizira uticaj određenog izbora riječi na značenje teksta.	Analizira uticaj određenog izbora riječi na značenje teksta.	Razumije i dokazuje da izbor riječi ima uticaj na značenje teksta.
UČEŠĆE U RAZGOVORU I SARADNJA	Nerado učestvuje u razgovoru, izbjegava da iznosi svoje stavove, a kad to učini nema jasnu argumentaciju. Nerado saraduje sa drugima.	Iznosi svoje stavove, ali je nesiguran u argumentaciji. Saraduje sa drugima ukoliko je to dio zadatka.	Učestvuje u diskusiji. Rado iznosi svoje stavove. Izražava i „brani“ vlastite ideje. Rado saraduje sa drugima.	Veoma aktivno učestvuje u diskusiji nakon što je pročitao ili proučio traženi dio teksta. Odlično obrazlaže i razmjenjuje ideje. Saradnji sa drugima pristupa rado, uz veliko uvažavanje.
EMPATIJA I UOČAVANJE MORALNIH VRIJEDNOSTI TEKSTA	Uz podršku nastavnika uočava moralne vrijednosti teksta i	Izgrađuje povjerenje i empatiju prema drugima. Poznaje	Razvijen osjećaj povjerenja i empatije prema drugima.	Izražen osjećaj povjerenja i empatije prema drugima. Uviđa, razumije i

	određenu empatiju prema drugom i drugačijem.	opće prihvaćene norme i pravila ponašanja.	Uviđa i razumije stajališta koja su posljedica različitosti i koja konstruktivno doprinose vlastitim moralnim stavovima.	prihvata stajališta koja su posljedica različitosti i koja konstruktivno doprinose vlastitim moralnim stavovima.
--	--	--	--	--

Priprema za čas br. 2 (nastavak rada na književnom tekstu)

Šukrija Pandžo, Osveta

Razred: VII

Ishodi učenja:

1. pokazuje dobro razumijevanje pročitano
2. sumira, pojašnjava značenje pozivajući se na tekst, argumentira stav o pročitano
3. povezuje napisano sa svojim iskustvom, vremenom i okruženjem u kojem živi
4. prepoznaje stereotipe i predrasude u tekstu, i načine na koje pisac nastoji uticati na nečije stanovište
5. razvija empatiju i uočava moralne vrijednosti tekstova i sadržaja.

Pokazatelji ishoda (u skladu sa uzrastom učenika VII razreda):

1. citira konkretne dijelove teksta pri pisanju ili govoru u svrhu argumentiranja zaključaka donesenih na temelju teksta
2. analizira razvoj likova (s višestrukim ili sukobljenim motivima) u tekstu u cilju tumačenja njihovog doprinosa zapletu i raspletu
3. odgovara pažljivo na različita gledišta, sumira usaglašena i neusaglašena pitanja, te kad je to opravdano, opisuje ili opravdava vlastite stavove i poimanja i mijenja vlastita mišljenja u svjetlu argumenata i dokaza
4. iznosi svoj stav o tvrdnjama u tekstu i obrazlaže ga.

Uvod u učenje:

Aktivnost 1 - domaća zadaća: Iz svake grupe prozvati po dva učenika da pročitaju odabrane odlomke iz teksta i svoje komentare. Prilika je ovo da se čuju učenici koji su šutljiviji od drugih, nesigurniji u iznošenju ličnih stavova. Posebno je zanimljivo ako učenici imaju različite stavove u svojim komentarima koji se odnose na iste citate iz teksta.

Aktivnost 2 - Mreža za razmatranje / Diskusiona mreža

Na tabli ću napisati:

Najbolji način da ustanoviš možeš li nekome vjerovati je da mu prvi povjeruješ.

Ernest Hemingvej (Hemingway)

Učenicima pojasniti da bih voljela da čujemo njihove misli, ideje, iskustva i stavove o postavljenoj tezi, s kojom se mogu i ne moraju složiti. Svaki učesnik diskusije trebao bi predstaviti i obrazložiti svoj stav, iznoseći argumente, dokaze, činjenice. Podstičemo ih da

stavove iznose jasno, otvoreno i iskreno, te da pažljivo, njegujući kulturu slušanja, slušaju šta misle i koji su argumenti drugih učenika o tezi.

(S obzirom na to da u ovoj aktivnosti učenici mahom iznose stavove zasnovane na ličnim iskustvima, jer su stavljeni u subjekatsku poziciju, veoma je važno da nastavnik bude dobar moderator ovog uvodnog dijela časa.)

Kroz učenje (glavni dio časa)

-Sad kad smo čuli različita mišljenja i iskustva o tezi, voljela bih da još jednom čujemo dio priče koji govori o Vasikinom ponašanju nakon što je bukvarce, prvačiće, prenio preko nabujale rijeke.

Učenik/ca čita:

„Sjeo je kraj potoka da se odmori. Počeo je polako, ne žureći se, da prti torbu na leđa. Kao da čeka nekog.“

-Porazgovarajmo malo o ovom što smo čuli. Zašto se Vasika sprema da pregazi potok „polako... kao da čeka nekog...“? Je li možda očekivao da će „nevaljalci“ pokušati da se osvete? Je li ih, možda, čuo, osjetio? (Nakon što nekoliko učenika iznese svoje mišljenje kao odgovore na postavljena pitanja, novim pitanjem ćemo ih povesti prema nastavku razgovora o Vasiki.)

- Vratimo se sad tezi o kojoj smo razgovarali. Šta mislite je li Vasika, ako je osjetio da se iza gloga kriju Radoš i Mrkalj, pomislio da će ga napasti ili im je, poznavajući ih kao drugove iz razreda, možda, PRVI POVJEROVAO? (Većina učenika će iznijeti stav da je Vasika vjerovao kako ga drugovi, ipak, neće napasti. Ali, veoma je važno prihvatiti i mišljenja onih učenika koji iznesu mišljenja da ga nisu napali jer su vidjeli kako je snažan, jači od njih i slično.)

Aktivnost 3 – Da sam to ja...

-U kojem licu je napisana pripovijetka? (U trećem licu, u tzv. er-formi.) Kažu da ćemo druge najbolje razumjeti ako nekad zamislimo da smo na njihovom mjestu ili, kako to naš narod kaže - u tuđoj koži. Zato bih voljela da čujemo ovu priču u ih-formi, u prvom licu. U ovoj kutiji su četiri papira. Na tri papira piše po jedno ime: Radoš, Mrkalj, Vasika, a na četvrtom piše Bukvarci. Dobrovoljci će iz kutije uzeti po jedan papir i priču ispričati u prvom licu. Za razliku od pisca koji je, kako smo vidjeli, ostavio da čitaoci sami razmišljaju kako se osjećaju likovi, zašto postupaju na određeni način, o čemu razmišljaju, vi pokušajte da nam kažete sve ☺. Naravno, sa stanovišta lika koji bude vaš zadatak.

(Učenici dobrovoljci prilaze i izvlače papiriće. Da bi podstakao nekog manje aktivnog ili stidljivijeg učenika/cu nastavnik ih može zamoliti da budu bukvarci, naprimjer. Dobro razumijevanje pročitanih ovi učenici će pokazati tako što neće ispričati cijelu priču, jer o nekim događajima iz nje ne znaju ništa. Ukoliko prvi put koristimo ovu metodu, učenicima zadatak možemo dodatno pojasniti tako što ćemo početi jednu priču.)

Radoševa priča bi, recimo, mogla početi ovako:

Tog dana je padala jaka kiša. Mrkalj i ja smo baš dobro pokisli, a za obuču nam se zalijepilo blato. Iako nas je učitelj uvijek upozoravao da očistimo obuču prije ulaska u učionicu, nismo to učinili. Pošto je naša klupa uz zid, nepažnjom smo ga uprljali obučom. Mislili smo da to, na sreću, niko nije vidio, a onda nas je učitelj naružio jer mu je Vasika rekao da smo to bili mi. On se, inače, uvijek pravi pametan i baš nas je obojicu naljutio. Odlučili smo da mu se osvetimo!.

(Pričajući priču u prvom licu učenici ne samo da pokazuju razumijevanje pročitano, nego i razvijaju empatiju, tumače osjećanja likova i njihove postupke. Možda u učionici bude i malo smijeha i neka nespretna rečenica, ali ova metoda pouzdano drži pažnju svih učenika, koji često dopunjavaju likove i usmjeravaju ih kad priča zapne. Posebno zanimljivo će biti čuti kako u prvom licu učenici pričaju završni dio priče – o čemu razmišljaju i šta osjećaju Radoš i Mrkalj kad odustanu od osвете i o čemu razmišlja Vasika dok se polako sprema da pregazi potok.)

Nakon učenja:

Aktivnost 4 – objava na Facebooku

Na sljedećem času ćemo održati Mirovno vijeće. Pokušat ćemo da ono što se dešavalo u priči sagledamo sa svih strana, vodeći računa o vašim razmišljanjima na ovom i prethodnom času, vašim argumentima koje ste pronalazili u tekstu i iznosili, pričama koje ste ispričali. Rad Mirovnog vijeća će pratiti i publika, koja će također moći postavljati pitanja, pa je potrebno da je obavijestimo kad i kojim povodom će se održati Mirovno vijeće između Vasike, s jedne i Radoša i Mrkalja, s druge strane. Zbog toga ću vas zamoliti da sad napišete objavu na Facebooku o tom događaju.

(Pošto su vjerovatno učenici već umorni, ova aktivnost će ponovo privući njihovu pažnju. Očekivati je da će im biti zanimljiva, te da će se malo i pomučiti ☺. Pročitati par objava. Sugerisati učenicima da ih dopune ukoliko nisu kompletne (Ko? Kad? Gdje? Šta? Zašto?).

Formativna procjena: U prilogu

Nastavna sredstva: priča „Osveta“, tabla, kutija sa papirićima

Domaća zadaća:

1. Učenicima dati zadatak da **izmijene kraj priče**. Radoš i Mrkalj su napali Vasiku. Šta se dalje dešavalo?

2. **Kajanje iz kese** – donijeti u kesi jedan ili više predmeta koji vas asociraju na trenutak kad ste se pokajali zbog nekog postupka, nečeg što ste ili niste rekli. Ukoliko neko nema niti jedno takvo iskustvo, donijeti predmet/e koji vas asocira/ju na trenutak kad je neko osjetio potrebu da vam uputi izvinjenje. Na prednjoj strani kese nalijepiti papir na koji ćete napisati jednu riječ koja predstavlja vaš doživljaj (kao što je to u ovom tekstu riječ osveta), a na zadnjoj strani kese nalijepite papir na kojem ćete nacrtati svoju emociju nakon kajanja, odnosno nakon dobivenog izvinjenja.

Nastavnica: Indira Buljubašić

- Formativna procjena je planirani proces u kome podatke o tome šta učenici znaju, razumiju i mogu koristiti nastavnici da bi učenicima prilagodili svoje podučavanje, ali i učenici da bi prilagodili svoj pristup učenju. Na taj način formativna procjena postaje informativna procjena i za nastavnika i za učenike.

KRITERIJI	1 ISPOD STANDARD A	2 PRIBLIŽNO NIVOU STANDARD A	3 STANDARDN I NIVO	4 IZNAD STANDARD A
ŠUKRIJA PANDŽO, OSVETA				
ANALIZA TEKSTA, ARGUMENTACIJA I DONOŠENJE ZAKLJUČAKA NA OSNOVU TEKSTA	Analizira tekst uz pomoć nastavnika ne navodeći argumente.	Analizira tekst bez pomoći, ali svoje tvrdnje ne potkrepljuje dokazima.	Analizira tekst, argumentira analizu dijelovima teksta i donosi zaključke.	Analizira, argumentira, prepoznaje, zaključuje i povezuje sa životom, ličnim ili tuđim iskustvima.
PISANJE JASNIH I SMISLENIH RADOVA; UPOTREBA STILA PRIMJERENOG ZADATKU, SVRSI I PUBLICI (domaća zadaća i objava za Facebook)	Učenik ne koristi jasne rečenice. Pisani rad je neorganizovan i sadržajno nepotpun.	Učenik ne koristi u potpunosti jasne rečenice. Sadržaj rada i stil djelomično odgovaraju očekivanim ishodima za ovaj uzrast.	Piše jasan, smislen rad u kojem su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.	Piše jasan, smislen rad u kojem identifikuje, objašnjava i daje odgovarajuće argumente iz teksta. Donosi zaključke. U radu su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
UČEŠĆE U NIZU RAZGOVORA I SARADNJI S RAZLIČITIM SAGOVORNICIM A	Ima poteškoće u izražavanju vlastitog mišljenja. Nepažljiv u	Izražava vlastito mišljenje. Rečenice često nisu dovoljno	Koristi jasne rečenice i vokabular u svrhu dokazivanja postavljene	Koristi rečenice i vokabular iz određene oblasti u svrhu

ODNOS PREMA IDEJAMA DRUGIH I JASNO IZRAŽAVANJE VLASTITIH	slušanju drugih.	jasne ili ne upotrebljava odgovarajući vokabular iz određene oblasti.	teze. Posjeduje kulturu slušanja.	dokazivanja postavljene teze. Pažljivo sluša, uvažava i spreman je prihvatiti ideje drugih.
UČEŠĆE U DISKUSIJI NA OSNOVU PRIPREME, POZIVANJE NA DOKAZE	Povremeno učestvuje u diskusiji, ali ne navodi argumente za svoje stavove.	Učestvuje u diskusiji i djelomično argumentira svoje stavove.	Učestvuje u diskusiji pozivajući se na vlastita iskustva, a ideje razmjenjuje pažljivo i dobro ih obrazlaže.	Veoma aktivno učestvuje u diskusiji, pozivajući se na dokaze o temi, tekstu ili pitanju radi poticanja pažljive, odlično obrazložene razmjene ideja.

Napomena: Ovaj čas se može realizirati i ukoliko nije realiziran čas osmišljen u pripremi broj 1. U tom slučaju, učenicima reći da tekst pročitaju kod kuće. Umjesto dijela pripreme koji se odnosi na domaću zadaću učenicima pustiti pjesmu i porazgovarati o njoj, pa preći na aktivnost Mreža za razmatranje. (<https://www.youtube.com/watch?v=fCz9bpDtMgk>)

Priprema za čas br. 3 (nastavak rada na književnom tekstu)

Šukrija Pandžo, Osveta

Razred: VII

Ishodi učenja:

1. pokazuje dobro razumijevanje pročitano
2. sumira, pojašnjava značenje pozivajući se na tekst, argumentira stav o pročitano
3. povezuje napisano sa svojim iskustvom, vremenom i okruženjem u kojem živi
4. prepoznaje stereotipe i predrasude u tekstu, i načine na koje pisac nastoji uticati na nečije stanovište
5. razvija empatiju i uočava moralne vrijednosti tekstova i sadržaja.

Pokazatelji ishoda (u skladu sa uzrastom učenika VII razreda):

1. analizira razvoj likova (s višestrukim ili sukobljenim motivima) u tekstu u cilju tumačenja njihovog doprinosa zapletu i raspletu
2. analizira određeno gledište ili kulturološko iskustvo koje se odražava u književnom djelu, razumijevajući kulturni identitet i vremenski okvir
3. odgovara pažljivo na različita gledišta, sumira usaglašena i neusaglašena pitanja, te kad je to opravdano, opisuje ili opravdava vlastite stavove i poimanja i mijenja vlastita mišljenja u svjetlu argumenata i dokaza
4. koristi odgovarajuće i raznolike riječi da poveže glavne dijelove teksta, stvori jedinstvo i objasni odnose među složenim pojmovima i predodžbama.

Uvod u učenje:

Aktivnost 1 - domaća zadaća (prvi zadatak): Učenici su imali zadatak da izmijene kraj priče i to tako da zamisle da su Radoš i Mrkalj napali Vasiku. U ovom zadatku naglasak je stavljen na uočavanje posljedica, njegovanje empatije, suočavanje sa stereotipima i predrasudama. Potruditi se, koliko to dozvoljava vremenski okvir časa, da što više učenika pročita ono što su uradili.

Kroz učenje (glavni dio časa)

Aktivnost 2 – Mirovno vijeće

Kao što smo već na Facebooku najavili, danas ćemo održati Mirovno vijeće. Naime, dat ćemo priliku Radošu, Mrkalju i Vasiki da porazgovaraju i kažu nam svoje razloge zbog kojih su postupili kako jesu. Ukoliko ima dobrovoljaca, molim ih da zauzmu mjesta 😊

(Prije početka časa klupe su povučene u stranu. U središnjem dijelu učionice nalaze se četiri stolice, okrenute jedna prema drugoj, a u sljedećem krugu su sve ostale stolice.)

Djeca vole ovakve igre, te pretpostavljam da će se odmah javiti tri dobrovoljca. Dozvoliti im da biraju svoj lik. Ukoliko nema dobrovoljca za neku ulogu, nastavnik će odabrati nekog učenika ili učenicu. (Djevojčice koje glume dječake će djeci biti dodatno zabavne.) Nakon što svoja mjesta zauzmu glavni likovi, na četvrtu stolicu središnjeg kruga sjeda predsjednik Mirovnog vijeća, kojeg bira nastavnik (ovaj zadatak povjeravamo onom djetetu koje se u prethodnim časovima istaklo dobrim razumijevanjem teksta, kulturom slušanja, uvažavanjem mišljenja drugih). Ostali učenici zauzimaju mjesta u vanjskom krugu. Kako bi što više učenika bilo uključeno u rad Vijeća, dodjeljujemo im kooperativne uloge:

- tri zapisničara: vode zapisnik o svemu što kaže, odgovori, pojasni jedan od tri lika
- pratitelj vremena: pazi da govornici ne govore duže od dogovorenog vremena
- inspektor: provjerava razumiju li svi postavljeno pitanje; pojašnjava u slučaju potrebe
- postavljači pitanja (svi ostali učenici): imaju mogućnost da, kao i predsjednik Vijeća, postavljaju pitanja likovima.

Nakon konačnog dogovora o zadacima u Mirovnom vijeću, dogovara se dužina vremena za jedan odgovor i nastavnik postavlja prvo i posljednje pitanje. Nastavnik se zatim povlači u stranu (veoma je važno da sjednemo, ne stojimo, kako bi, po mogućnosti, učenici zaboravili da smo tu☺). Naravno da ćemo sve pomno pratiti i po potrebi reagovati, kanalisati razgovor i slično. Strategiju je potrebno jednom objasniti razredu. Djeca ih brzo pamte jer im je zanimljiva, tako da na nekom sljedećem času kad odlučimo koristiti Mirovno vijeće kao strategiju oni sami veoma brzo podijele uloge i zauzmu svoja mjesta.

Cilj strategije je da „sukobljene strane“ razgovaraju, objasne i preispitaju svoje postupke, razmišljanja, osjećanja, te da se na kraju nađe kompromis i miroljubivo rješenje problema. Učenici ujedno glume likove iz teksta, što ostvarivanju ishoda daje dodatnu draž i kvalitet. Prvo pitanje nastavnik formulira tako da podstakne niz pitanja koja će postavljati predsjednik Vijeća i postavljači pitanja, dok zadnje pitanje treba formulirati tako da odgovor na njega vodi ka zaključku razgovora, rukovanju „sukobljenih strana“ i aplauzom koji će nagraditi njihovu iskrenost i iznalaženje miroljubivog rješenja. Na primjeru ovog teksta uvodno pitanje bi glasilo: „Vasika, jesi li se dvoumio da prijaviš Radoša i Mrkalja učitelju?“, a zadnje: „Predsjedniče Vijeća, možemo li zaključiti da nam je ovaj razgovor svima koristio i da je dao dobre rezultate?“ (Predsjednik treba odgovoriti i obrazložiti, angumentirati svoj odgovor.)

Nakon učenja:

Aktivnost 3 - domaća zadaća (drugi zadatak) – Kajanje iz kese: Na prošlom času učenici su dobili zadatak da donesu u kesi jedan ili više predmeta koji ih asociraju na trenutak kad su se pokajali zbog nekog postupka, nečeg što su ili nisu rekli. Ukoliko neko nema niti jedno takvo iskustvo, trebali su donijeti predmet/e koji ih asocira/ju na trenutak kad je neko osjetio potrebu da im uputi izvinjenje. Na prednjoj strani kese trebali su naljepiti papir na kojem je napisana jedna riječ koja predstavlja njihov doživljaj (kao što je to u ovom tekstu riječ osveta), a na zadnjoj strani kese papir na kojem će nacrtati svoju emociju nakon kajanja, odnosno nakon dobivenog izvinjenje.

(Jednu klupu staviti ispred table. Učenik objašnjava crteže na svojoj kesi, vadi predmete iz nje i objašnjava nam zašto je baš njih ponio.)

Predstavljajući nam predmete, učenici sa ostalima dijele svoja iskustva. Dati priliku da što više učenika predstavi svoje kese. Oni koji to ne stignu na ovom, obavezno neka to učine na nekom od sljedećih časova.

- *Divno ste obavili sve današnje zadatke. Ponosna sam na vas!*

Ilustracija strategije iz domaće zadaće na primjeru Lektira iz kese

Formativna procjena: u prilogu

Nastavnica: Indira Buljubašić

Napomena: Čas se može realizirati i ukoliko nisu realizirana prethodna dva časa. U tom slučaju, učenicima reći da tekst pročitaju kod kuće koristeći strategiju dvostruko vođenog dnevnika (označavati odlomke iz teksta koji su im se učinili važnim, a u svesku pisati komentare tih odlomaka).

Podijeliti uloge u Mirovnom vijeću, kako bi se učenici za učešće u njemu mogli pripremiti.

- Formativna procjena je planirani proces u kome podatke o tome šta učenici znaju, razumiju i mogu koristiti nastavnici da bi učenicima prilagodili svoje podučavanje, ali i učenici da bi prilagodili svoj pristup učenju. Na taj način formativna procjena postaje informativna procjena i za nastavnika i za učenike.

KRITERIJI	1 ISPOD STANDARD A	2 PRIBLIŽNO NIVOU STANDARD A	3 STANDARDN I NIVO	4 IZNAD STANDARD A
ŠUKRIJA PANDŽO, OSVETA				
PISANJE JASNIH I SMISLENIH RADOVA; UPOTREBA STILA PRIMJERENOG ZADATKU, SVRSI I PUBLICI (domaća zadaća)	Učenik ne koristi jasne rečenice. Pisani rad je neorganizovan i sadržajno nepotpun.	Učenik ne koristi u potpunosti jasne rečenice. Sadržaj rada i stil djelomično odgovaraju očekivanim ishodima za ovaj uzrast.	Piše jasan, smislen rad u kojem su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.	Piše jasan, smislen rad u kojem identifikuje, objašnjava i daje odgovarajuće argumente iz teksta. Donosi zaključke. U radu su sadržaj, organizacija i stil primjereni zadatku, svrsi i publici.
UČEŠĆE U NIZU RAZGOVORA; SARADNJA SA RAZLIČITIM SAGOVORNICIMA	Ima poteškoće u izražavanju vlastitog mišljenja i formulisanju pitanja. Nepažljiv u slušanju drugih.	Izražava vlastito mišljenje i postavlja pitanja. Rečenice često nisu dovoljno jasne ili ne upotrebljava odgovarajući vokabular.	Koristi jasne rečenice. Bez poteškoća postavlja smislenu i svrsishodna pitanja. Posjeduje kulturu slušanja.	Koristi precizna pitanja. Daje jasne i potpune odgovore. Pažljivo sluša, uvažava i prihvata ideje drugih pokazujući visok stepen empatije i tolerancije.
USMENO IZRAŽAVANJE				
RAZUMIJEVANJE I SARADNJA SA DRUGIMA	Pita i odgovara na pitanja uz pomoć i podsticaj nastavnika.	Pravi razliku između tvrdnji koje su argumentovane dokazima i onih koje nisu.	Razmatra govornikovo stajalište, objašnjenja, korištenje dokaza i retorike, identifikujući	Procjenjuje govornikovo stajalište, argumentaciju i korištenje dokaza i retorike.

			neprihvatljiva objašnjenja ili iskrivljene dokaze.	

Dodatak:

Šukrija Pandžo: OSVETA

– Tu ćemo se sakriti iza ovog gustog gloga! – reče Mrkalj drugu Radošu. – On će brzo naići dolje preko potoka, a mi ćemo ga odavde kako treba udesiti. Neće mu više pasti na pamet da kaže učitelju da smo mi zamazali nogama zid. Kao danas. Šta ima samo od toga? Još nam kaže da smo nevaljalci što prljamo učionicu. Pokazaćemo mi njemu ko je nevaljalac. Kad mu zazuje oblutci oko glave pa počne da otresa ušima lijevo i desno – vidjeće usred dana zvijezde.

– Čekaj malo! – reče tiho Radoš i stavi prst na usta. – Ne smijemo nikako kamenicama. Moglo bi svašta da se dogodi. Nego pričekaj časak! – I on se zatra nekoliko koraka od gloga prema putu i poče ispod stabla koje je raslo tu blizu da kupi sitne divlje jabuke i da ih meće u njedra, i torbu. Donese ih brzo i istrese pod glog na gomilu. Zatim odlomi dva duža tanja pruta od ljeskovine. Pokaza ih Mrkalju, smiješeći se zadovoljno. Nabode jednu jabuku na prut, zavitla njim iznad glave, a jabuka zviznu i odletje čak preko potoka, kao strijela.

– Dobro je – odobri Mrkalj. Oči mu zasvjetlucaše. – Stani da nabodem na oba pruta. Neka je spremno. Dobro si se sjetio. Tako! Živ će ostati, ali ćemo mu zasaditi čvoruge po glavi. Nek zapamti i nas i zidove. Niko nas nije vidio osim njega. Niko. Pa odmah brže-bolje trči učitelju da kaže. A sad pst! Čučni! Odmah će on.

Ispod njih vlažna zemlja poslije kiše. Miriše svježinom. Na lice im se sa gloga spusti pokoja krupna zaostala kap i neugodno ih iznenadi. Stresu se od tog. Još dahću od trčanja jer su iz škole izmakli kao bez duše da prestignu Vasiku. Da ga opamete tu više potoka. Neka se sjeća.

Ćute iza gloga mukom, čekaju. U ruci im prutovi sa nataknutim jabukama. Oblaci povrh njih nekud užurbano plove, a pojasevi vedrine protežu se s brda na brdo. Pjev ptica se negdje ljulja zajedno sa mokrim blistavim granama. Neko daleko otegnuto doziva. Pas se zatim javi lavežom. Odjekne tupo sjekira u šumi. Pa opet samo ptičji zvižduk i krupne kapi po licu.

Voda u potoku nadošla poslije kiše. Malo brvno, koje je služilo tek tako da prolaznik ne okvasi noge, sad potok prelio. Okrugla pjenušava klupka mutne vode kotrljaju se po zelenoj ledini kraj plitkog potočnog korita. Zagledali se oni u tu vodu i čekanje im se čini dugo kao godina.

Začu se u blizini žamor. Glasovi. Preko ledine će i Vasika. Sam. Znaju to oni. Nije on nikad u grupi; žuri pošto daleko stanuje pa se zarana izdvoji od grupe školske djece. Mrkalj i Radoš se zagledaju i namiguju jedan na drugog. Sad ćemo mi njega! – kao da kažu. Pritežu štapove bliže k sebi, pilje očima u ledinu kuda vodi staza, a srca im tuku. Pretvorili se u pogled i utanjili dah.

A Vasika se pomoli. I nije sam. S jedne i s druge strane za ruke vodi Simana i Tomicu, male bukvarce. Sitni i gotovo prirasli za zemlju, oni su se od neke zebnje i straha jedva vukli po putu. Čuo se njihov isprekidan plač.

– Ne smijemo, ne smijemo! – derali su se iz sveg glasa.

– Ne bojte se, ja ću vas prevesti – govori im Vasika i tegli ih za ruke.

Radoš i Mrkalj su se pogledali. Iznenadio ih taj plač. Virili su i dalje nepomični iza gloga. Sa prutevima u rukama.

Kraj potoka su ona trojica zastali i počeli da se izuvaju. Plač se utišao. Vasika je skinuo svoju torbu i ostavio je na ledinu. Uzeo je Tomičine stvari i Tomicu za ruku i poveo ga preko vode. Ali, potok je kvasio Tomicu do pasa. Počeo je opet da viče. Zato ga je odigao i stavio sebi na leđa. Polako je zapinjao nogama za kamenice dok ga nekako nije iznio na ledinu. Vratio se zatim po Simana. Njega je odmah digao na leđa. Kad je i njega spustio na travu, mahnuo im obojici rukom, a oni su krenuli onako bos sa obućom ispod pazuha, – putem prema svome selu. A on se vratio preko vode. Sjeo je kraj potoka da se odmori. Počeo je polako, ne žureći se, da prti torbu na leđa. Kao da čeka nekog.

A Mrkalj i Radoš ležali su iza gloga. Ni jedan ni drugi nisu znali da izmahnu štapom. Zbunili su se od nečeg. Bili su bez riječi. Nisu se ponovo ni pogledali. Kao da ih je neko polio hladnom vodom.

Vasika je polako pregazio potok. Mutna je voda klobučala svuda oko njega. A on je počeo da nešto glasno uzvikuje i da sokoli samog sebe.

Kad je bio sasvim daleko, Mrkalj i Radoš su iznenada bez riječi, počeli da bacaju sa štapa divljake put nebesa – da bi zaboravili ono što nisu htjeli jedan drugom da kažu. Bila je to nenadana igra. Osjećali su se nekako lagani kao da su oblaci i da će ih vjetar ponijeti daleko – preko planina.